UGSAM

BÜLTEN

ULUSLARARASI GÖZLEM VE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

AĞUSTOS 2020

KÜNYE

İmtiyaz Sahibi
Anadolu Gençlik Derneği Dış İlişkiler Komisyonu, Uluslararası Gözlem ve Stratejik Araştırmalar Merkezi adına
Ömer Furkan KESİKBAŞ

Genel Direktör
Dr. Abdulgani BOZKURT

Genel Koordinatör
Abdurrahman GENÇLER

Bültenler Direktörü
Kamran ELESGERLİ

Genel Yayın Yönetmeni
Mehmet Esat ERGENER

Yazı İşleri Sorumlusu
Ali Necmettin ERSOY

Editörler / Yayın Kurulu
Kamran ELESGERLİ
Ali Necmettin ERSOY
Veli DURMUŞ

Grafik Tasarım
Osman DAVULCU

Bu bültende yer alan her bir yazının ilmi ve etik sorumluluğu yazarına aittir.

Dosya / Analiz Merkezi
ugsambilgi@gmail.com
Sokullu Mehmet Paşa Caddesi
No: 184 06000
Çankaya/ANKARA

AGD
ANADOLU GENÇLİK DERNEĞİ
DIŞ İLİŞKİLER KOMİSYONU

UGSAM
Uluslararası Gözlem ve Stratejik Araştırmalar Merkezi

İÇİNDEKİLER

AĞUSTOS 2020

7

KIBRIS SORUNU VE
DOĞU AKDENİZ'DE ENERJİ SAVAŞLARI
Alican ULAJ

3

GÜNEY AFRİKA ÜLKE RAPORU
Meryem SEZGİN

11

IRKÇILIK;
TARİHİ SÜRECİ VE GÜNÜMÜZDEKİ YERİ
Osman SEZGİN

19

HABERLER

15

ARAP-İSRAİL ANLAŞMAZLIĞININ DÖNÜM NOKTASI;
CAMP DAVİD ANTLAŞMASI
Fatih BEYAZ

GÜNEY AFRİKA
ÜLKE RAPORU

Meryem SEZGİN[1]

Resmi Adı	Güney Afrika Cumhuriyeti
Başkentleri	Cape Town, Pretoria, Bloemfontein
Dili	Resmi dilleri Afrikaans, İngilizce, Zuluca, Xhosa, Venda, Sotho, Kuzey Sotho, Tswana, Tsonga, Swati ve Ndebele'dir.
Dini	Resmi dini yoktur. %81,2 Hristiyan, %14,9 Ateist, %1,7 Müslüman, %1,1 Hindu, %1,1 Diğer dinler[2]
Nüfus	58.588.270
Nüfusun Etnik Dağılımı	%80,48 Siyahi, %8,79 Coloured (Melez), %8,3 Beyaz, %2,48 Hindu- Asyalı[3]
Yüz Ölçümü	1.219.090 km^2

[1] Selçuklu Mahmut Sami Ramazanoğlu Anadolu İmam Hatip Lisesi, meryem.sezgin.bsnss@gmail.com

Para Birimi	Güney Afrika Randı (ZAR)
Yönetim Şekli	Çok partili çift kamaralı cumhuriyet
Hükûmet	Devlet Başkanı : Matamela Cyril Ramaphosa Başkan Yardımcısı : David Mabuza

Kaynaklar : Encyclopædia Britannica, World Bank 2019

Coğrafi Konumu ve Demografik Yapısı

Afrika'nın en güney ucunda bulunan ve adını konumundan alan Güney Afrika; Namibya, Botswana, Zimbabve, Mozambik ve Swaziland'la sınır komşusudur. Güney Afrika topraklarınca çevrili bağımsız Lesotho devleti ülkenin doğu kısmında yer alır. Atlas ve Hint Okyanuslarına sınırı bulunur.

2020 rakamlarında nüfusu 59 milyon olan Güney Afrika, dünyanın en kalabalık 25. ülkesi olup nüfus bakımından dünyanın %0,76'sına tekabül etmektedir.[4] Nüfus artış hızı %1,358 olan ülkede ortalama yaşam süresi kadınlar için 67,3, erkekler için 60,4, nüfusun geneli için ise 63,8 yıldır. Nüfusun %67'si şehirlerde, %33'ü köylerde yaşamaktadır. Ülkenin nüfus bakımından en büyük şehirleri Cape Town (3,4 milyon), Durban (3,1 milyon) ve Johannesburg'tur (2 milyon).[5]

[2] *http://www.globalreligiousfutures.org/countries/south-africa#/?affiliations_religion_id=0&affiliations_year=2010&region_name=All%20countries&restrictions_year=2016*

[3,5] *https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/africa/za.htm*

[4] *https://www.worldometers.info/world-population/south-africa-population/*

B. Siyasi Yapısı

Güney Afrika'nın resmi adı Güney Afrika Cumhuriyeti'dir. Üç başkenti olup bunlardan Cape Town yasama, Pretoria yürütme, Bloemfontein yargı kollarında ülkenin başkentidir. Yönetim şekli demokratik cumhuriyettir. Cape Town'da bulunan parlamento Milli Meclis ve Ulusal Eyaletler Konseyi olmak üzere iki kamaraya ayrılır.

Milli Meclis 5 yıl görev yapan 400 direkt seçilmiş üyeden oluşur. Bu üyeler kapalı liste nisbi temsil sistemiyle seçilir. 400 üyenin yarısı bölgesel listelerden, yarısı milli listelerden seçilerek göreve gelirler. Anayasaya göre eğer Milli Meclis'in çoğunluğu feshi onaylarsa ve son seçimin üstünden 3 yıl geçmişse devlet başkanı Milli Meclis'i feshedebilir. Ulusal Eyaletler Konseyi (NCOP), parlamentonun diğer kanadıdır. 90 kişilik olan bu konseyde ülkenin 9 eyaletinden her biri 10 üyelik bir delegasyon tarafından temsil edilir.

Yönetimin başı olan devlet başkanı, Milli Meclis tarafından seçilir ve hizmet süresi iki dönemle sınırlıdır. Anayasanın ciddi ihlali, görevin ciddi suistimali gibi birtakım durumlar sonucu Milli Meclis'in üçte ikisinin onayıyla görevden alınabilir. Eğer Milli Meclis'in belli bir çoğunluğu devlet başkanına güvensizlik oyu verirse tüm kabine ve devlet başkanı istifa etmek zorundadır. Eğer bu güvensizlik oyu devlet başkanını kapsamayıp diğer kabine üyelerine karşı verilirse, başkan kabineyi yeniden oluşturmakla yükümlüdür.

Ülkeyi yöneten kabine; devlet başkanı, başkan yardımcısı ve bakanlardan oluşur ve üyeleri devlet başkanı tarafından atanır. Başkan yardımcısı Milli Meclis'in üyesi olmak zorundadır ve bakanların en fazla ikisi Milli Meclis dışından atanabilir. Ülkedeki en önemli siyasi partiler Afrika Ulusal Kongresi (ANC), Demokratik İttifak (DA), Ekonomik Özgürlük Savaşçıları (EFC) ve Inkantha Özgürlük Partisi (IFP)'dir.[6]

Güney Afrika'da Doğu Cape, Batı Cape, Kuzey Cape, Kuzeybatı (Northwest), Özgür Devlet (Free State), Gauteng, KwaZulu-Natal, Limpopo, Mpumalanga olmak üzere 9 eyalet vardır. Eyaletler kendi yönetimlerine sahiptir ve kendi anayasalarını oluşturabilirler. Eyalet yönetimleri ve merkezi yönetim arasındaki fark, kendi anayasasına sahip Batı Cape eyaleti dışındaki eyaletlerde yok denecek kadar azdır. Eyalet yönetimlerinin bir altındaki idari birimler büyükşehir belediyeleridir. Bu birimlerden en önemlileri Johannesburg şehri, Cape Town Şehri, Durban Şehri, Germiston Şehri, Pretoria Şehri, Port Elizabeth, East London ve Bloemfontein olmak üzere sekiz büyükşehirdir.

Ekonomik Yapısı

GSYİH	351,452 milyar ABD doları
Kişi Başı GSYİH	6.001,401 ABD doları
GSYİH Büyüme Hızı	%0,153
Kişi Başı GSYİH Büyüme Hızı	-%1,179
Milli Gelir	341,523 milyar ABD doları
Milli Gelir Büyüme Hızı	%0,622
Kişi Başı Milli Gelir	6.040 ABD doları
Kişi Başı Milli Gelir Büyüme Hızı	-%0,839
Enflasyon	%4,125
İşsizlik Oranı	%28,468
Genç İşsizlik Oranı	%57,053
İş Gücü	23.300.226

Kaynak : Dünya Bankası 2019

Güney Afrika oldukça gelişmiş bir ekonomik yapıya sahiptir. Afrika'nın lider ekonomisi olan ülke aynı zamanda gelişmekte olan en büyük 5 ekonomiyi temsil eden BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika) topluluğuna dâhildir.

[6] *https://www.nordeatrade.com/fi/explore-new-market/south-africa/political-context*

Mayıs 2019'da göreve gelen Ramaphosa hükumeti, ekonomik önceliklerinin ekonomik büyümeyi artırmak, işsizliği ortadan kaldırmak ve Güney Afrika'ya kredi derecelendirme kuruluşlarınca verilen düşük derecelerden kaçınmak olduğunu açıklamıştır. Buna rağmen Güney Afrika'nın yüksek borç ve etkisiz devlet teşebbüsleri gibi ekonomik problemleri hâlâ endişe verici düzeydedir.

Güney Afrika ekonomisinin büyüme rakamları çok düşüktür. 2018'de %0,8; 2019'da %0,2 civarında kaydedilen büyüme rakamlarının 2020'de -%8'e düşeceği, 2021'de ise %3,5'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Son on yılda Güney Afrika'nın ortalama yıllık büyümesi %1,4 oranındadır. Gelişen bir ekonomi için bu oranın %5 civarında olması gerektiği ve ülkede son yıllarda büyümenin nüfus artış hızından daha yavaş gerçekleştiği düşünülürse, bu rakamın endişe verici olduğu açıktır.[7]

Enflasyon oranı 2018'de %4,6'dan 2019'da %4,1'e düşmüş, IMF tahminlerinde ise 2020 enflasyon rakamlarının %4,7'ye çıkması ve 2021'de %4,6 olması beklenmektedir. Güney Afrika, diğer gelişen ekonomiler ve Sahraaltı Afrika ekonomileri arasında en yüksek işsizlik oranına sahiptir.[8]

Güney Afrika, dünyanın ekonomik eşitsizliği en yüksek olan ülkelerindendir. Ekonomik olarak en eşit olan ülkelerde GINI kat sayısı 20 civarında iken Güney Afrika'da 60'ın üstündedir.Bu durumda hâlâ etkisini sürdürmekte olan Apartheid anlayışının etkisi büyüktür.[9]

Sektörler

Güney Afrika, diğer Afrika ülkelerinin aksine tarımın GSYİH'ye en az katkıda bulunduğu (%2) ülkelerdendir. GSYİH'ye en büyük katkı hizmet sektöründen (%61) gelir. Sanayi sektörünün katkısının (%26) da önemi büyüktür. Benzer bir tablo işgücünün bu sektörlerdeki oranında da görülür. İşgücünün tarımdaki oranı %5, sanayideki oranı %23, hizmetlerdeki oranı ise %72'dir.

Yine de ülkede tahıllardan tropik meyveler ve yöresel çaylara kadar geniş bir çerçevede tarım yapılmaktadır. Aynı şekilde imalat sektöründe de gıda, petro-kimya ürünleri, lastik ve plastik, demir-çelik, metal ürünler ve makineler, kâğıt, motorlu taşıtlar, cam, tekstil, mobilya, iletişim aygıtları gibi pek çok alanda imalat yapılır.[10] Madencilik sektörü de güçlü olan ülke, dünyanın lider platin üreticisi ve altın, elmas gibi pek çok madende önde gelen üreticilerdendir.

Dış Ticaret

Güney Afrika Dış Ticaret Verileri (bin $)			
	2017	2018	2019
İhracat	89.555.817	95.179.154	90.419.473
İthalat	83.293.796	94.023.947	88.216.179
Hacim	172.849.613	189.203.101	178.635.652
Denge	+6.262.021	+1.155.207	+2.203.294

Kaynak: ITC Trademap

Güney Afrika'nın önde gelen ihracat kalemleri; inci ve değerli taşlar, metal cevheri, cüruf ve kül, demiryolu ve levazımı dışında araçlar, mineral yakıtlar ve yağlar, makineler ve nükleer reaktörlerdir. Başlıca ihracat ortakları Çin, Almanya, ABD, Birleşik Krallık ve Japonya'dır.

En Çok İhraç Edilen 5 Ürün (bin $)		
Ürün	2018	2019
Toplam	*95.179.154*	*90.419.473*
Doğal ya da kültüre edilmiş inciler, değerli taşlar ve metaller	16.706.541	15.378.088
Metal cevheri, cüruf ve kül	11.871.287	13.141.771
Tren, tramvay yolları ve levazımı dışında araçlar, aksamı ve aksesuarları	10.981.046	11.455.786
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve ürünleri	10.105.877	9.115.040
Makineler, mekanik teçhizat, nükleer reaktörler vb. ve parçaları	5.852.890	5.493.068

Kaynak: ITC Trademap

Güney Afrika'nın önde gelen ithalat kalemleri mineral yakıtlar ve yağlar, makineler ve nükleer reaktörler, elektrikli makineler, diğer ürünler, demir yolu ve levazımı dışında araçlardır. Başlıca ithalat ortakları ise Çin, Almanya, ABD, Hindistan ve Suudi Arabistan'dır.

En Çok İthal Edilen 5 Ürün (bin $)		
Ürün	2018	2019
Toplam	*94.023.947*	*88.216.179*
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve ürünleri	17.171.942	14.769.267
Makineler, mekanik teçhizat, nükleer reaktörler vb. ve parçaları	11.566.142	11.207.213
Elektrikli makineler ve parçaları, ses kayıt cihazları ve televizyon	8.691.182	8.567.740
Başka yerde belirtilmemiş ürünler	7.573.176	7.512.708
Tren, tramvay yolları ve levazımı dışında araçlar, aksamı ve aksesuarları	7.133.247	7.029.784

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye-Güney Afrika İlişkileri

İki ülke arasındaki ilişkiler 1993–94 yıllarında karşılıklı açılan büyükelçiliklerle başlamıştır. G–20 zirvelerinde gerçekleşen başkan görüşmeleri ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ülkeyi ziyaretiyle ilişkiler gelişmiştir. Türkiye'nin Sahraaltı Afrika'da en büyük ekonomik ortağı olan Güney Afrika'yla ticaret hacmi 2019'da 1,3 milyar, ihracatı 552,5 milyar, ithalatı 757,5 milyar dolar olmuştur. Gerek resmi gerekse de özel işletmeler tarafından karşılıklı yatırımlar da artış göstermektedir.

[7] *https://www.bbc.com/news/uk-43073781*
[8] *https://www.bbc.com/news/uk-43073781*
[9] *https://www.bbc.com/news/uk-43073781*
[10] *Ticaret Bakanlığı, GAC Pazar Bilgileri Raporu 2020*

Ülkede İslamiyet

Güney Afrika'daki Müslümanların günümüzdeki demografik yapılarına ulaşmaları dört büyük göç dalgasıyla gerçekleşmiştir. Bölgeye İslam'ın ilk gelişi ve ilk göç dalgası, Hollanda'nın sömürgeleştirdiği Endonezya'daki Müslümanları köle olarak Güney Afrika'ya getirmesiyle olmuştur. Daha sonra Afrika'nın çeşitli yerlerinden Müslüman kölelerin toplanarak ülkeye getirilmesi, ardından İngilizlerin Hindistan'dan binlerce Hintli Müslümanı çalıştırılmak üzere getirmesi, son olarak da Apartheid rejiminin 1994 yılında sona ermesi sonucu gerçekleşen Müslüman göçü, bu dört dalgayı oluşturmaktadır.

Güney Afrika'da İslam'ın yayılması hususunda Hanefi âlimi Ebubekir Efendi'nin çok büyük katkısı vardır. İlk Güney Afrikalı Müslümanların üzerinde batıl inançların ve din simsarlarının kurduğu baskı hacca giden Müslümanlarca fark edilince Osmanlı Halifesi'nden âlim talebinde bulunulmuş ve Ebubekir Efendi Sultan II. Abdülhamid Han tarafından Cape Town'a gönderilmiştir. Ebubekir Efendi'nin halk dilinde yazdığı kitaplar ve kurduğu okullar İslam'ı Güney Afrika'da güçlendirmiştir.[11]

Müslümanların büyük bölümü Hint-Malay kökenlidir fakat İslam yerli siyahiler arasında da yayılmaktadır. Güney Afrika, dinler bakımından özgür bir ülke olduğu için Müslümanlar herhangi bir dini baskıyla karşılaşmadan hayatlarını sürdürmektedirler. Öyle ki politikada, üst düzey devlet yetkilerinde, hatta devlet başkanı başdanışmanlığında Müslümanlar yer almaktadırlar.[12]

Ülke Tarihi ve Apartheid

Güney Afrika tarihi yüz binlerce yıl gerisine kadar uzansa da Portekizli sömürgecilerin Ümit Burnu'nu geçmesi bölgede hareketliliğin başlangıcıdır. Birkaç yüzyıl boyunca çeşitli milletlerden sömürgeciler bölgeyi kontrol etmişlerdir. 20. yüzyılın ortalarına doğru iktidara gelen Milli Parti, beyazların diğer ırklara üstünlüğü anlayışı anlamına gelen Apartheid rejimini uygulamaya koymuştur.

Hayatın her alanında beyazlar ile siyahiler, melezler ve Hintliler arasına keskin bir sınır çekilmiş ve sadece beyazlar tarafından seçilip tamamı beyazlardan oluşan bir parlamento ülkeyi yönetmeye başlamıştır. Diğer ırklar nesiller boyu orada yaşamış oldukları fakat artık beyazlar için belirlenmiş olan alanlardan uzaklaştırılıp kent ve kasabalardan uzak bölgelerde yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Apartheid rejimi, dış tepkilerin iyice yoğunlaştığı ve Afrika Milli Kongresi'nin (ANC) kurulup destek kazandığı yıllar sonrasında 1994'te kaldırılmış ve ilk siyahi devlet başkanı olan Nelson Mandela, ANC'den başkan seçilmiştir. Ülkede benzeri görülmemiş pek çok reforma imza atan Mandela, Nobel Barış Ödülü'nü de alarak Güney Afrika tarihinin en önemli kişilerinden biri olmuştur. [13]

[11] TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt 10, Ebubekir Efendi maddesi (sf.276-277), İstanbul, 1994.
[12] https://insamer.com/tr/guney-afrika-cumhuriyeti-ve-muslumanlar_586.html
[13] https://www.britannica.com/place/South-Africa/

Kaynakça

1. https://data.worldbank.org/country/south-africa
2. https://welections.wordpress.com/guide-to-the-2014-south-african-election/south-africas-political-system/
3. 30 Ocak 2020 tarihli IMF Güney Afrika Raporu
4. Haziran 2020 tarihli IMF Dünya Ekonomik Görünümü Raporu
5. https://www.nordeatrade.com/fi/explore-new-market/south-africa/economical-context

KIBRIS SORUNU ve DOĞU AKDENİZ'DE ENERJİ SAVAŞLARI

Alican ULAJ[1]

Kıbrıs, Akdeniz'in üçüncü büyük adası. Coğrafi konum itibariyle bir uçak gemisine benzetilen ada, her dönem stratejik önem ve özelliğini korumuştur. Kıbrıs, tarih boyunca Orta Doğu'ya açılmak isteyen devletler için vazgeçilmez stratejik ve ticari bir üs olarak görülmüştür. Adayı elinde bulunduran güç her zaman etrafındaki bölgeye de hâkim olabilmiştir. Kıbrıs'ın en yakın komşusu Türkiye'dir. Kıbrıs, Türkiye açısından bölgesel jeopolitik içerisinde bulunduğu konumu itibariyle sadece kendisinin korunması açısından değil anavatanın korunması açısından da ulusal güvenliğin önemli bir teminatı özelliğini taşımaktadır. Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada Kıbrıs'ı ihmal etmesi küresel ve bölgesel politikalarda yetkin olabilmesi mümkün değildir.

1.Kıbrıs Sorunu'nun Kısaca Tarihi

Doğu Akdeniz'de stratejik konumu nedeniyle ada, bölge ve bölge dışı devletler arasında mücadele sebebi olmuştur. 1517 yılından itibaren adada Osmanlı egemenliği kurulmuştur ve 361 yıl Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti altında kalmıştır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşında yenilen Osmanlı Devleti, adayı İngiltere'ye geçici olarak bırakmıştır. 1.Dünya Savaşında ise İngiltere, Kıbrıs'ı tek taraflı olarak ilhak etmiştir. Türkiye, 1923 Lozan Anlaşmasıyla Kıbrıs'ın işgalini resmen tanımıştır. Yunanistan'ın hiçbir zaman olmayan Kıbrıs'la Yunanların ilgilenmesi, 1791'de ortaya atılan "megalo idea" yani büyük ülkü fikri ile başlamıştır. Kilise tarafından desteklenen bu düşüncenin amacı, Türkleri yaşadığı topraklardan atmak ve "Büyük Yunanistan"ı kurmaktır. Kıbrıs adasında İngiliz sömürge dönemi bittikten sonra 16 Ağustos 1960 tarihinde Lefkoşa'da Kıbrıslı Türklerin ve Kıbrıslı Rumların kurucuları oldukları Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edildi. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması iki toplum arasındaki sorunların çözümüne ilaç olamamıştır. Bunun sonucunda 1963 yılına gelindiğinde iki toplum arasındaki gerginlik bir hayli artmıştır. Kendilerini adanın tek sahibi olarak gören Rumlar, Türk nüfusuna yönelik saldırı ve katliamlar düzenlemeye başladılar. 1963 yılında başlayan toplumlar arası çatışmalar on sene sürmüştür. Binlerce Kıbrıslı Türkü göçe zorlanmıştır.

15 Temmuz 1974 tarihinde Yunanistan'ın adayı kendi topraklarına katmak amaçlı bir darbe girişiminde bulundu. Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un Yunanistan'la birleşme yaklaşımından uzaklaşmaya başladığı görüntüsünü vermesi üzerine EOKA lideri Nikos Sampson darbeyi gerçekleştirdi. Türkiye, darbeyi sona erdirmek ve anayasal düzeni yeniden kurmak üzere Garanti Anlaşması çerçevesinde ortak müdahale önerdiyse de İngiltere ve Yunanistan tarafından reddedildi. Tek taraflı müdahale hükmü kullanıldı ve 20 Temmuz 1974 tarihinde Türkiye garantör ülke olarak, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasında belirtilen hakları kullanarak Başbakan Yardımcısı olan Necmettin Erbakan'ın da özel çabaları ve talimatıyla askeri müdahalede bulunmuştur. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtını düzenleyerek Türk ordusu kısa bir sürede adanın yarısına hâkim olmuştur. BM tarafından sağlanan ateşkesten sonra 1975'te Kuzey Kıbrıs Federe Devleti kuruldu.

[1] Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
alican.ulaj7@yahoo.com

Müdahale neticesinde Kıbrıslı Rumlar güney bölgesinde toplanarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimini (GKRY) oluştururken, Kıbrıslı Türkler de adanın kuzeyinde toplanarak 15 Kasım 1983'te resmi olarak ilan edilen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni (KKTC) oluşturmuşlar. Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin nüfusu 854,800, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin nüfusu ise 374,299'dir.

Kıbrıs sorunu hala çözülemeyen bir mesele olarak günümüze kadar gelmiştir. Türkiye'nin ve ilgili diğer ülkelerin dış politika gündemini hayli meşgul etmektedir. BM Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından 2004 yılında hazırlanan "Annan Planı" Kıbrıs Türk ve Rum kesimlerinde yapılan referandum Kıbrıs sorununun çözümü için tarihi bir fırsat olarak görülmüş, ancak yapılan referandum sonucu Türk tarafı % 65 oranında evet oyu kullanmasına karşın Rum kesimi ise % 76 hayır demişti. Annan Planı'nın tam anlamıyla Türklerin lehinde olduğunu söylemenin zor olduğu kadar aleyhinde bir plan olduğunu ifade etmek de zordu. Dış baskıların ortadan kalkması, iki toplumun mahkeme ve polis güçlerinin oluşması ve belirsizliğin ortadan kalkması bir kazanım olacaktı. Fakat Rum kesimi başından beri olumlu adım atmaya yanaşmadığı gibi Barış harekâtından beri sergilediği uzlaşmaz tutumuna devam ediyordu.

Ada'da uzlaşmaz tavırların ana kaynağı hep Kıbrıs Rum Kesimi olmuştu. Haziran-Temmuz 2017 tarihlerinde İsviçre'de gerçekleştirilen çözüm müzakereleri Rum tarafının haddini aşan istekleri ve uzlaşmacı olmaktan uzak tavırları sonucunda görüşmeler başarısızlıkla sonuçlanarak rafa kalktı. Yapılan tüm görüşmelerden olumlu sonuç alınmamasının en büyük sebebi Rum tarafının tek taraflı düşünüp hareket etmesi, KKTC'nin haklarını yok saymasıdır. Rum kesiminin adayı kendilerine ait gibi görmesi ve Avrupa ülkelerinin bu tutuma dolaylı olarak destek vermesi bölgede yaşanan huzursuzlukların artacağının habercisidir. Artık Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan'la Kıbrıs konusunun görüşmeye devam etmenin bir fayda getirmeyeceği anlaşılmış olmalı ki, 18 Ağustos günü Türkiye'nin Avrupa Bakanı ve Baş müzakereci Ömer Çelik'in, Kıbrıs müzakerelerinde Türk tarafının olumlu yaklaşımına rağmen çözüme ulaşılamadığı, müzakerelerin sona erdiği, herhangi bir şekilde donmuş veya askıya alınmış olmadığı açıklaması, Türkiye'nin yeni bir Kıbrıs sorunu stratejisi olduğunun işaretidir. Türkiye açısından Kıbrıs sorununun jeopolitik anlamda konumu değişmeye başladığını görmekteyiz. Türkiye'nin Kıbrıs için yeni güvenlik şartlarına ve jeopolitik rekabete adapte olabilecek askeri doktrinler oluşturması ve bu doktrinleri sahada uygulayabilecek savunma-saldırı sistemlerinin gerekli olduğunu ifade edebiliriz.

2.Doğu Akdeniz'de Son Gelişmeler

Son zamanlarda medyanın gündemini Kıbrıs ve Akdeniz'deki gelişmeler işgal etmektedir. Medyaya düşen şok bir haber bizleri az şaşırtmadı. KKTC Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı'nın, Türkiye'nin garantörlüğünü istemediğini açık bir şekilde dile getirdiği ve Türkiye'nin garantörlüğünün yerine Yunanistan ve İngiltere'nin de içinde bulunduğu ortak bir gücün adada konuşlanmasını önerdiği yazıyordu. Rum kesiminin de teklife sıcak baktığı bildiriliyor.

Yavru vatan olarak addettiğimiz Kıbrıs'ın hakkını koruyan ve savunan Türkiye'nin tezlerine sürekli çamur atan Akıncı, bu kez açık açık Türkiye'nin garantörlüğünü istemediğini söyledi. Akıncı, daha önce de Kıbrıs Barış Harekâtı'nı savaş olarak nitelendirmiş ayrıca Türkiye'nin bölgedeki varlığını ilhak olarak nitelendirmişti. Akıncı'nın bu açıklamalarına Türkiye'den tepkiler gecikmedi. MHP Lideri Bahçeli: "Libya meselesi gündemdeki sıcaklığını korurken, oturduğu koltuğa kara çalan Mustafa Akıncı'nın milletimizin ruh köküyle taban tabana zıt politikaları ve Türkiye'yi KKTC'den uzaklaştırma niyeti kabul olmayacak bir duaya âmin demekten farksızdır" diyerek tepki gösterdi. Cumhurbaşkanı Akıncı ve ekibi Kıbrıs konusunda federal ve Rumlarla ortak bir devletin olmayacağını bir türlü kavrayamayıp, federasyon hedefli müzakereleri sürdürmek ve taviz vermek peşindedir. Rumların verdiği garanti sözüne inanılırsa geçmişte Yunanistan Balkanlarda Müslümanlara yaptığı işkencelerin Kıbrıslı Türklere de yapacağından hiç şüphe yok. Ki, bunu anlayabilmek ve görebilmek için tarihi biraz karıştırmak yeterlidir.

Kıbrıs Türk Alayı, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasasında yer alan "İttifak Anlaşmasına" göre uluslar arası hukuka uygun olarak adada konuşlanmış bulunmakta. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi 1993 yılında Yunanistan ile "Ortak Savunma Doktrini" adı altında savunma ve askeri işbirliği anlaşması yapmıştır. Aynı içerikte Rusya Federasyonu da, 2015 ve 2017 yılında Mari (Tatlısu) Korgeneral Evangelos Florakis deniz üssü ile Baf'taki Andreas Papandreu Havaalanı'nı kullanmak için Kıbrıs Rum Yönetimi ile özel bir anlaşma yapmış bulunmaktadır. Aynı zamanda Fransa ve endirekt olarak Avrupa Birliği aynı alanları kullanmak için Kıbrıs Rum Yönetimi ile 2006 yılında özel bir anlaşma yapmıştır. Adanın Akrotiri ve Dikelya bölgeleri içinde tamamen İngiliz toprağı olarak kabul edilen ve adına "İngiliz Egemen Üsleri" denilen İngiliz askeri üsleri bulunmaktadır. 254 km^2 alana yayılan iki üste yaklaşık 3 bin İngiliz askerinin görev yaptığı tahmin ediliyor. İngiltere, askeri üslerinin bulunduğu bu alanı Rum yönetimine devretmeyi düşünüyor. KKTC Başbakanı Ersin Tatar, Rum yönetimi ile İngiltere arasında İngiliz Egemen Üsler Bölgelerinin askeri amaçlar haricindeki alanlarının sivil kullanımına açılması yönünde 2014'te yapılan anlaşmanın uygulama aşamasına geçmesine tepki gösterdi. Unutulmamalı ki, bahse konu üs bölgelerinde sadece Rum halkının değil Kıbrıslı Türklerinin de hakkı vardır. Bölgedeki mevcut dengeler ve yeni oluşan askeri ve siyasi gelişmeler dikkate alındığında Türkiye'nin Kıbrıs toprakları üzerinde bir kara, deniz ve hava üssü kurması kaçınılmaz bir askeri önlem ve tedbir haline gelmiştir. Türkiye'nin KKTC ile yapacağı ikili anlaşma uyarınca tam teçhizatlı bir askeri üssün kurulması çok doğru bir siyasi ve askeri adım olacaktır. Bu askeri üs, Doğu Akdeniz'de askeri dengeleri sağlayacak bir güç olarak işlev yapacaktır.

Resim : Libya ile varılan son mutabakattan sonra Türkiye'nin doğu Akdeniz'deki kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlarını gösteren harita (haberkonseyi.com).

GKRY'nin Doğu Akdeniz deniz yetki alanlarında diğer devletleri de yanına alarak tek taraflı girişimlerle sözde Münhasır Ekonomik Bölgesinde hidrokarbon zenginliklerini arama faaliyetleri gibi uluslararası hukuka aykırı eylemlere kalkışması, Türkiye'nin Kıbrıs özelinde Doğu Akdeniz'e bambaşka bir dikkat, önem ve özen göstermesini gerekli kılmıştır. Doğu Akdeniz yaklaşık olarak 1,7 milyar varil petrol ve 122 trilyon fit küp gaz potansiyeline sahip olduğu tespit edildi. Bu potansiyel çıkarılıp işlendikten sonra pazara ulaştırılması halinde Türkiye ve Avrupa'nın uzun yıllar enerji kaynağı ihtiyacını karşılayabileceği söylenmektedir. Keşfedilen enerji kaynakları, bölge ülkelerinin yanı sıra dünyanın önde gelen enerji şirketlerinin ve enerji ihtiyacı yüksek devletlerin de dikkatini Doğu Akdeniz'e çekmeye başladı.

Doğu Akdeniz rekabetinin taraflarına baktığımızda ise, doğal olarak sadece bölge ülkelerini görmüyoruz. Kıyıdaş bölge ülkelerinin yanında ABD, Rusya, İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya, Suudi Arabistan, BAE ve İran gibi ülkelerin yoğun bir şekilde Doğu Akdeniz ile ilgilendiği görülüyor. Herkes enerji kaynaklarından pay almaya çalışıyor ve gerek sahip olduğu enerji kaynakları gerekse deniz ulaşımı açısından stratejik önemi büyük olan bu bölgede kendisine nüfuz alanları oluşturmaya çalışıyor. Güney Kıbrıs'ın AB üyeliği sayesinde AB de Doğu Akdeniz'e müdahil bir konum kazanmıştır.

Rum kesiminin adanın tamamının kıta sahanlığında hak iddia etmesi ve bölgede doğalgaz ve petrol arama faaliyetleri ile ilgili yabancı firmalara izin vermesi, uluslar arası camianın da güneydeki hükümete adanın tamamını temsil ediyormuş gibi enerji faaliyetleri konusunda destek verdiği için Türkiye'nin de haklı olarak bu duruma itiraz ediyor. GKRY, 13 adet petrol ve doğalgaz arama noktası belirledi. Ancak bu belirlediği arama 13 arama noktasından 1, 4, 5, 6 ve 7. Bölgeler Türkiye'nin belirlediği kendi münhasır ekonomik bölgesi sınırları ile çatışmaktadır. 1, 2, 3, 8, 9, 12 ve 13. Bölgeler ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin münhasır ekonomik bölgesi ile çatışmaktadır.

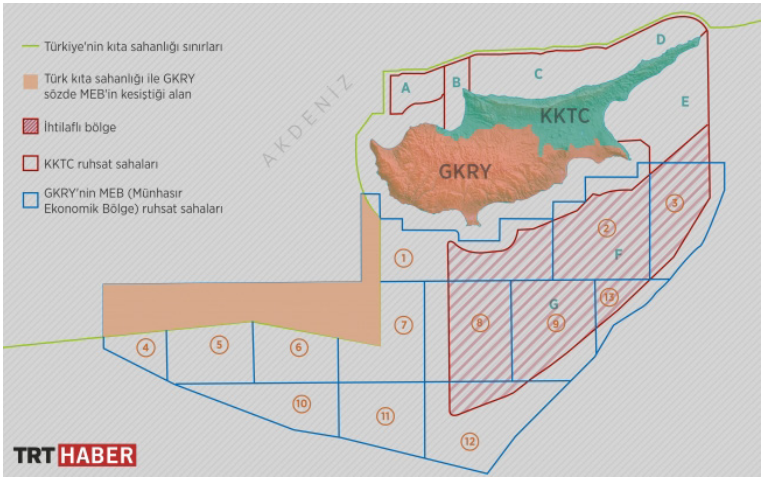

Resim : www.trthaber.com/haber/gundem/dogu-akdeniz-bilmecesi-423599.html

Bölge ülkelerinden GKRY, Mısır, İsrail ve Lübnan başta olmak üzere kendi aralarında ittifaklar yaparak, anlaşmalar imzalayarak Türkiye'yi devre dışı bırakıp bu enerji potansiyelini paraya dönüştürmeye çalışıyorlar. Bu hedefleri doğrultusunda GKRY, Türkiye'nin son dönemlerde arasının iyi olmadığı Yunanistan, İsrail ve Mısır gibi ülkeleri yanına alarak bir blok oluşturmaya çalışmaktadır. Bu dört ülke daha sonra İtalya, Filistin ve Ürdün'ün katılımıyla Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nu kurarak Doğu Akdeniz'deki parsel dağılımını ve

sondaj çalışmalarını oldubittiye getirerek Türkiye'nin hareket etmesini engellemeye çalışıyorlar. Rumların bir başka hedefi Türkiye'yi büyük devletlerle karşı karşıya getirmeye çalışıyorlar. Bu maksatları ruhsat verdikleri şirketlerde belirleniyor. Büyük devletler menşeli firmalara ruhsat verip Türkiye'yi bu ülkelerle karşı karşıya getirme çabasıdır. Türkiye ise bu girişimlere karşı uluslararası hukuktan doğan haklarını korumak için önlemler almaktadır. Türkiye, Doğu Akdeniz'de TP ile varlığını arttırmaya başlamasıyla birlikte bölgeye Barbaros ile Fatih ve Yavuz sondaj gemilerini gönderdi. Gönderilen gemiler KKTC'nin ruhsat verdiği A, B, C, D, E, F ve G olarak adlandırılan alanlarda görev yapıyorlar. TSK'ya bağlı deniz kuvvetleri de sondaj gemilerinin güvenliğini sağlamaktadır. 21 Eylül 2011 tarihinde Türkiye-KKTC Kıta Sahanlığı Sınırlandırma Anlaşmasını imzalamışlar. Kasım 2019 tarihinde Libya ile imzalanan Münhasır Ekonomik Bölge Sınırlandırma anlaşması ile hukuki ve meşru zemin elde edilmiş, uluslar arası kamuoyuna hukuk ve diplomasi araçlarını kullandığımız mesajı verilmiş ve Yunanistan-Mısır ve Yunanistan-GKRY arasında sınırlandırma anlaşması yapma olanağı ortadan kaldırılmıştır. Bölgeye sondaj ve araştırma gemilerinin gönderilmesi ve KKTC ve Libya gibi ülkelerle yapılan anlaşmalarla birlikte Türkiye aleyhinde oyunlar bozulmuş olup kartlar yeniden dağıtılmıştır. Türkiye'nin bölgeye kendi güçlerini göndererek karşısında bulunan diğer aktörlere karşı cevap vermekten çekinmeyeceğini gösterdi. Her zaman öncelikle diplomasiden yana olduklarını vurgulayan Mevlüt Çavuşoğlu, "Maalesef biz diplomasi dedikçe bunlar zafiyet olarak algıladı. Biz de gemilerimizi gönderdik, sondajımızı başlattık. Bugün baktığımız zaman kim var orada? Şimdi yılsonuna kadar herkes çekildi. Kim var? Bir tek Türkiye var. Bunun anlamı şudur. Rum tarafı da KKTC ile anlaşarak uzlaşıya gitmelidir. Doğu Akdeniz etrafındaki ülkeler için de mesaj; burada Türkiye var. Türkiye ile işbirliği yapmak durumdasınız" diyerek uluslar arası kamuoyuna Türkiye'nin kararlılığını göstermiş oldu. Herkes şunu iyi anlamalıdır ki, bölgenin en büyük güçlerinden Türkiye olayların dışında tutulması mümkün değil ve olayların içerisindeki ana aktörlerden biri olmak zorundadır. Aynı zamanda KKTC'nin de haklarının olduğu da bölge ülkeleri tarafından idrak edilmeli ve saygı duyulmalı. Türkiye'nin hem kendi çıkarları hem de KKTC'nin haklarını koruyacak doğrultuda hareket etmesi en doğal hakkıdır.

3.Sonuç Olarak

Bölgede son gelişmeler ve enerji savaşları itibariyle Türkiye açısından, Kıbrıs sorununun bölgesel jeopolitik konumu değişmeye başladığını görmekteyiz. Kıbrıs adası, Türkiye için ulusal güvenliğin önemli bir teminatı haline gelmiştir. En önemlisi, Türkiye devleti adadaki askeri varlığını her ihtimale karşı devam ettirmeli hatta güçlendirmelidir. Türkiye, GKRY ve Yunanistan'ın KKTC'de "sıfır asker, sıfır garantörlük" yaklaşımına asla aldanmamalıdır. Rumların adadaki Türkleri aciz bir azınlık ve korumasız görmeleri nedeniyle yaptıkları katliamlarını bir kez daha tekrar etmemeleri için KKTC'de Türk askerinin adada bulunması caydırıcı rol oynarken barışı da beraberinde getirecektir. KKTC'de kurulacak askeri üs Kıbrıs sorununun çözülmesine de olumlu etki yapacaktır. Türkiye'nin Kıbrıs'ta askeri bir üs kurmasında ve diğer ilgili meselelerde adım atarken Rum tarafın gösterebileceği tepkinin önemsenmemesi ve dikkate alınmaması gerekmekte. 1963'ten günümüze kadar başlatılan müzakerelerde ileriye doğru adım atarken "Rumlar ne diyecek" diye çekimser davranmanın yanlış olduğu ortaya çıkmıştır. Rum kesiminin tek yanlı olarak Münhasır Ekonomik Bölgesini ilan ederken KKTC ve Türkiye hükümetine sorma gereği duymadığı gibi, Türkiye de kendi menfaatleri doğrultusunda hareket ederken de Rum kesimine veya AB'ye sormasına gerek bulunmamakta. Kıbrıs konusunda federal ve Rumlarla ortak bir devletin olamayacağını görmemiz lazım. Rum kesimi ile yapılan sözde çözüm müzakereleri yerine Türkiye Cumhuriyeti, KKTC'nin uluslar arası arenada tanınması için bütün diplomatik yollarını kullanması ve bu yönde gayret göstermesi gerekir. Şayet, Rumların tek bir hedefi var. Kıbrıs adasını önce Rum egemenliği altına sokmak sonra da Yunanistan ile birleştirmek olan Yunanlıların ve Rumların iki asırlık hayalleri "Megali İdea"yı, yani "Büyük Ülkü"yü gerçekleştirmek. Kıbrıs Türkleri de tarihi iyi okuyarak, geçmişten ders alarak, dünya konjonktür ve siyasetini iyi takip ederek haklarımızı koruyacak, mevcudiyetimizi tehdit eden boşlukları dolduracak bir stratejiyle geleceklerini şekillendirmeleri lazım. Başta KKTC Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı ve ülkedeki diğer siyasiler birleşerek, Rum Yönetimi'ne karşı kararlı bir şekilde ortakça tavır almak zorundadır. KKTC'deki siyasilerin, Rum Yönetimi'ne hiçbir şekilde taviz vermemeleri gerekir. Kıbrıs Türk Halkı dayanışma içinde ortak hareket ederek, Rum tarafının sözlü tacizlerine ve tehditlerine karşı, sivil toplum örgütlerini arttırmalıdır. Türkiye bu süreçte, garantörlüğünü tehlikeye atacak politikalar üretmemekte ve daima Kıbrıs Türk Halkı'nın menfaatlerini düşünür adımlar izlemektedir. Bilindiği gibi Osmanlı İmparatorluğu, 1897 savaşından galip çıktığı halde barış masasında Girit'te uluslararası yönetimin temsilcisi sıfatıyla Yunan Prensinin hâkimiyetine izin vererek egemenlik haklarını kaybetmiş, Ada'da yaşayan Müslümanların katledilmesine neden olmuştur. Eğer Kıbrıs'ın kaderi de Girit'e benzerse, bu vebalin altından ne Kıbrıs ve ne de Türkiye kalkabilir.

Kaynakça:

* http://ankaenstitusu.com/kibris-neden-cok-onemlidir/
* https://www.sondakika.com/haber/haber-bahceli-libya-meselesi-gundemdeki-sicakligini-13326786/
* https://www.sondakika.com/haber/haber-kktc-basbakani-tatar-dan-ingiliz-uslerinin-bir-13314950/
* https://www.internethaber.com/mustafa-akincidan-yeni-skandal-sozler-kktcde-turkiyenin-garantorlugunu-istemedi-2107696h.htm
* https://www.diplomatikstrateji.com/mavi-vatanin-kalbi-dogu-akdeniz/
* https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/71869

IRKÇILIK;
TARİHİ SÜRECİ VE GÜNÜMÜZDEKİ YERİ

Osman Sezgin[1]

Irkçılık Kavramı

İnsanlık tarihinin başlangıcından beri "farklılıklar", insanlar için başlıca sınavlardan sayılmıştır. Yaşam boyunca üstünlük mücadelesi veren insanın bu çabası özellikle din, renk, ırk gibi farklılıklar üzerine kurulu olmuştur. Vicdanının sesine kulak verip ahlaki sınırlar içerisinde kalamayan ve böylece bu farklılıklar üzerinden üstünlük mücadelesine girişen her insanın bu mücadelesi, insanlık açısından -önemli ya da önemsiz- sorunlara yol açmıştır. Bu mücadelelerin sonu kan dökmeye ve temel insan haklarını çiğnemeye kadar varmıştır.

"Sosyal grupların kalıtımla geçen bedensel özellikler sebebiyle farklılaştığını ve bu farklılıkların onlar arasındaki statü ve ilişkinin belirleyicisi olması gerektiğini iddia eden akım[2]"olarak tanımlanan ırkçılık da insanların ırk üzerinden yürüttüğü üstünlük mücadelesinin bir tezahürü olmuştur. Irkçı mantığa göre bir soya ya da ırka mensup olmak veya bir renge sahip olmak, birey açısından bir avantaj ya da dezavantaj oluşturur ve oluşturmalıdır. Kişinin insanlar arasındaki konumunu, sözünün geçerliğini atalarından aldığı genler belirlemelidir. Özet olarak böyle bir düşünce temeli üzerine kurulu olan ırkçılık, geçmişten beri insanlığa çok zarar vermiştir ve vermeye devam etmektedir. İnsanlar ırkçılığın zehirleyici bir zihniyet olduğunu bilseler de, ırkçılığın bilimsel bir temeli olmadığı ispatlanmış olsa da, hem ırkçılık kavramının kapsamının tam olarak bilinememesi hem ırkçılığın taassuptan ibaret olması hem de siyasi otoriteler tarafından resmi ve gayri resmi politika olarak benimsenmesi, bu zihniyetin insanlığa olan olumsuz etkisini sürdürmesine yol açmaktadır.

Tarihte Irkçılığın Yeri

Kapsamı tam olarak belirlenemeyen ırkçılık, düzenli bir kronolojiye de sahip değildir. Bununla beraber tarihte, insanların zihnindeki ırkçılık algısının ve ırkçılığın yerinin değişiklik gösterdiği birtakım dönüm noktaları mevcuttur.

Irkçılık denilince akla gelen tipik ayrımcılıklardan başlıcası siyah-beyaz ayrımıdır. Tarihin derinliklerinden günümüzün 150 yıl öncesine kadar toplumların genelinde kölelik kurumu hüküm sürmüştür. Beyazlardan da sayısız köle edinilmiştir, bu ayrı bir konudur. Ancak günümüze kadar siyahilere yapılan ırkçı ayrımcılığın ilk örneğine görüldüğü kadarıyla kölelik kurumunda rastlanır. Eski zamanlardan beri siyahiler, renklerinden dolayı aşağılanmaya maruz kalmış; böylece köle gibi muamele görmüşlerdir. Yine eskiden beri özellikle siyasi otoritelerin siyahilerden çok miktarda köle edindikleri bilinen bir gerçektir. Bunların yanında Eski Yunan, Roma ve Mısır gibi uygarlıkların da sürekli ön plana çıkarmamakla beraber kendilerinin üstün ırk olduklarını savunduklarına rastlanılabilir.[3] Küçük veya büyük birçok ırkın da benzer

[1] *Meram Tahir Büyükkörükçü Anadolu İmam Hatip Lisesi, osmansezgin2003@gmail.com*

[2] *TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt: 19, sf. 124, 131 (Irkçılık md.)*

[3] *Şâmil İslâm Ansiklopedisi (Irk ve Irkçılık md.)*

düşüncelere sahip olduğu bilinmekle beraber bu ırkların düşünceleri, ırkçılığın tarihinde önemli bir yere sahip olmamıştır. Bunda, ırkçılık kavramının kullanımının yakın bir zamana dayanıyor olmasının belki de büyük bir rolü vardır.

Yahudilik ulusal bir din kimliğiyle, ırkçılığın tarihinde önemli bir konuma sahiptir. Çünkü Yahudiliğe göre İsrail Oğulları, Tanrı Yahve tarafından seçilmiştir; gerek bu dünyada gerek ölüm sonrası yaşamda üstünlüğe sahiptirler. Yahudi olmayanlar Yahudiler için birer köle konumundadır, onlar her türlü kötü muameleyi hak ederler, kanlarının dökülmesi teşvik edilmiştir. Irkçılığı dinin gereği olarak benimsemiş olan Yahudiler, hâlihazırda ırkçı vahşetlere imza atarken geçmişte de kendileri ırkçı muamelelere maruz kalmışlardır. Babil Sürgünü ve Roma Esareti, bunların başlıca örnekleridir.

Yahudilerle Hıristiyanlar arasındaki dinle ilişkili gerilim sonucunda özellikle Avrupa'daki Yahudiler büyük baskılara maruz kaldılar. Avrupa'daki yerli halktan dışlandılar ve soykırımlarla karşı karşıya kaldılar. Yahudiliğin ulusal bir din olması itibariyle bu baskıların hem dini hem de ırkçı bir kimliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu baskılar ırkçılık tarihinin en kara sayfalarından olan Holokost'u doğurdu. Böylece başta Hitler Almanyası olmak üzere tüm Avrupa'da yüz binlerce Yahudi ırkçı duygularla öldürüldü.

Tarihteki diğer bir büyük ırkçılık örneği Kızılderililerin karşılaştıkları soykırımlar ile Afrikalı siyahi kölelerin ABD topraklarına götürülmesi ve orada yaşadıkları sıkıntılardır. 15. yüzyılın sonunda Amerika kıtasının keşfiyle beraber Avrupalı göçmenler bölgeye yerleştiler ve bölgeyi sahiplendiler. Kıtanın yerel halkı olan Kızılderililer, Avrupalılar tarafından vahşi bir soykırıma uğradı. Milyonlarca Kızılderilinin öldürüldüğü bu soykırım beş asır boyunca sürdü. Her ne kadar günümüzde hakları iade edilmeye çalışılsa da Kızılderililere yapılan ayrımcılık hâlâ hissediliyor ve yaşam koşullarının da hâlen zorlu olduğu biliniyor. Avrupalı göçmenlerin yerleşmesiyle beraber Avrupalılar, işgücü ve köle olarak kullanmak maksadıyla sömürgeleri olan Afrika'dan yaklaşık 12,5 milyon siyahiyi kıtaya getirdiler.[4] Yurtlarından zorla kopardıkları bu siyahileri tarımda ve daha sonra demiryolu inşaatında kullandılar. Kıtada köleliğin kaldırılmasına kadar siyahiler temel insani haklardan mahrum ve aşağılayıcı muamelelere

maruz kaldılar. Amerikan ordusunun kanlı savaşlarında, değersiz görülerek en ön saflara yerleştirildiler. Gördükleri aşağılanmalar kölelik yasalarının çıkarılmasıyla hukuki temellere oturtulmak istendi. Öyle ki bir köle sahibi başkaldırmasından dolayı kölesini öldürecek olsa haklı görülüyordu. Sanayide öne geçen ve ilerleyen yıllarda köleliğin kaldırıldığı Kuzey ABD ile kölelerden büyük ölçüde yararlanan ve köleliğin Birleşik Devletler genelinde kaldırılmasından kaygılanan Güney ABD arasında gerilim meydana geldi ve bunun sonucunda 1861 yılında Amerikan İç Savaşı patlak verdi. 1865'te Kuzey'in galibiyetiyle sona eren iç savaş sonucu kölelik ülke genelinde kaldırıldı. Ancak siyahilere, sonraki adlandırılmasıyla Afro-Amerikanlara yapılan ayrımcılık devam etti. Siyahlarla beyazlar farklı okullara gittiler, farklı yerleşim yerlerinde yaşam sürdürdüler. Siyahlar daha kalitesiz vatandaşlık hizmetleri aldılar. Bununla beraber yıllar geçtikçe siyahların haklarını savunan aktivistlerin sayısı arttı ve siyahların statüsü iyileştirilmeye başlandı. Bunda Malcolm X ve Martin Luther King gibi öncülerin önemli bir payı oldu. Nihâyet 2009 yılında bir siyahi olan Barack Obama 44. ABD Başkanı seçildi. Yine de siyahilere yapılan ayrımcılık başta polis şiddeti olmak üzere çeşitli yollarla hâlâ açığa vurulmaya devam ediyor.[5]

Irkçılık tarihinde en çok öne çıkan iki etnik unsur Yahudiler ve siyahlardır. Bunlardan ayrı olarak Güney Afrika'daki Apartheid rejiminin ırkçı uygulamaları;

[4] *https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdnin-degismeyen-sorunu-irkcilik/893599*
[5] *MIZRAK, Baransel, Amerika'da Ayrımcı Politikalar ve Siyahi Mücadele Tarihi, İNSAMER, 2017.*

20. yüzyılın başında Namibya'da, 1990'larda Ruanda'da yaşananlar ırkçılığın tarihinde önemli konuma sahip olan konulardır. Yine Fransız İhtilali'nin estirdiği milliyetçilik rüzgârı da ırkçılık tarihi açısından bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır.

Günümüzde Irkçılık Olgusu

Irkçılık güç kaybetmeksizin bugün de varlığını devam ettirmektedir. Yine de insan hakları mücadeleleri ve ırkçılık karşıtı faaliyetlerin, ırkçılığın resmi bakımdan meşruiyetini ortadan kaldırması; ırkçılığın eskisi gibi dışa vurulmasını engellemektedir. Yine bu faaliyetler insanların zihinlerine ırkçılığın kötü bir şey olduğunu da yerleştirmiştir. Ancak ırkçı düşünce -her ne kadar ırkçı olduğunu söyleyen bir kimse bulunmasa da- zihinlerde yerini korumaktadır. Siyasi makamların çeşitli yollarla dolaylı olarak ırkçılığa meşruiyet kazandırmaları ve sosyal medyada yer alan paylaşımlar da ırkçılığın capcanlı bir şekilde varlığını sürdürmeye devam etmesinin diğer iki sebebidir.

Araştırmacılar ve uzmanların ifadelerine göre günümüz ırkçılığı klasik ırkçılığa göre farklılık göstermektedir. Klasik ırkçılıkta biyolojik faktörler öne çıkarken günümüz ırkçılığında daha çok kültürel faktörler ve yaşam tarzı öne çıkar. Yani günümüz ırkçılığı bir ırkı bizzat kendisinden dolayı değil sosyal özellikleri nedeniyle yargılar. Bu noktada özellikle göçmen örneği verilir.[6] Çünkü farklı kültürlerle en kısa yoldan etkileşim kurmak göçmenlerin varlığıyla mümkündür. Günümüzde yerli halk göçmenlerin kökenine bakmaz, yaşam tarzına bakarlar. Bu durum Avrupa'nın göçmen politikasında açıkça görülebilir. Avrupa'da göçmenlere karşı bir nefret oluşmuştur. Bu nefreti pekiştiren temel neden direkt olarak ırk değil ırkta bulunan özelliklerdir. Örneğin "A ırkı pistir, temizliğine dikkat etmez." gibi bir algılar göçmenlerin istenmemesine neden olmaktadır. Bununla beraber günümüzde hâlâ klasik ırkçılığın barındığı yerler de vardır. Gerek 25 Mayıs 2020'de siyahi George Floyd'un beyaz bir polis memuru tarafından boğularak öldürülmesinde gerekse dünyanın dört bir yanında sık sık rastlanan ırkçı saldırılarda klasik ırkçılığın açığa vurumu gözlenebilir.

İslamofobi ve Müslümanların Karşılaştığı Muameleler

Irkçılık tanım bakımından sadece ırk ve neseplerle alakalı olsa da; günümüzde artık özellikle din gibi farklılıklardan kaynaklanan aşağılayıcı muameleler ve türevleri de ırkçılık çerçevesinde sayılmakta, böylece ırkçılığın tanımı genişletilmektedir. Genel olarak Çin'in Doğu Türkistan Müslümanlarına muamelesi, İslamofobik duyguların ve düşüncelerin izhar edilmesi gibi baskı durumlarında da ırkçılık nitelemesinin sık sık kulllanıldığı görülmektedir. Bunda modern ırkçılık anlayışının da önemli bir etkisi vardır.

Müslümanlara karşı yapılan ayrımcılığı ifade eden İslamofobi, bir "kültürel ırkçılık" çeşidi sayılmaktadır.[7] Bu kavram özellikle Soğuk Savaş ve daha sonra 11 Eylül'den sonra İslâm'ın "terör"le öne çıkarılmasıyla kullanılmaya başlanmıştır. İdeolojik olarak Batılıların ruhunda var olan İslâm karşıtlığı, İslâmofobi ile toplumsal fiili bir niteliğe bürünmüştür. İslamofobik zihniyetin bir neticesi olarak İslâm dinine mensup olanlar dinlerinden dolayı ayrımcılığa uğramaktadırlar. Bu zihniyet başta Avrupa'da olmak üzere yabancı ülkelerde Müslümanların yaşantısını olumsuz yönde etkilemiş, Müslümanlara karşı cami saldırıları ve fiziksel saldırılar gibi çeşitli ırkçı saldırıların meydana gelmesini tetiklemiştir. Müslümanların; bu akımdan daha fazla zarar görmemeleri için başta devletler, kurumlar ve kuruluşlar çapında İslâmofobi'ye karşı bir mücadelenin misyon edinilmesine ve terörist nitelikteki örgütlerin oluşmasını engellemek amacıyla bilinçlendirilmeye ihtiyaçları vardır.

Sonuç

Irkçılık denilen akım, bilakis zihinsel hastalık, insanlığın gelişimini olumsuz yönde etkilemiştir. Bir hiç uğruna nice insanların canına kıyılmış, nicelerinin de insan hakları yok sayılarak haysiyetleri çiğnenmiştir. Bu hastalığın günümüzde biçim değiştirmesi de sonucu değiştirmemiştir. Oysaki ırk ve renk veya kültür atmosferi seçimi kimsenin elinde değildir. Dolayısıyla bu unsurlar toplumsal statünün belirleyicisi olamazlar. Irkçılığın bu şekildeki çürük mantığını herkes bilir. Ancak bu bilgiye sahip olunması ırkçılığın varlığını ortadan kaldırmaz. Irkçılığın gerçek sınırlarını daha çok vicdan ve akl-ı selim çizer. İnsanlar ise bu sınırları kendilerine göre çizerler ve böylece ırkçı zihniyet ayakta kalır.

[6] *http://alternatifpolitika.com/eng/site/dosyalar/arsiv/2-Eylul-2009/4.ahu-sumbas.pdf*

[7] *HIDIR, Özcan, İslamofobi-Irkçılık-"Kültürel Irkçılık" İlişkisi, Ombudsman Akademik, 2017.*

Irkçılığın yeryüzündeki geleceği konusunda dışarıdan görünüşün (ırkçılık karşıtlığının artması gibi) aksine olumlu değerlendirmelerde bulunmak pek de mümkün değildir. Çünkü içinde bulunulan zamanın bir sonucu olarak yeryüzündeki çoğu insanın bilinçaltında -az ya da çok- ırkçı eğilimler mevcuttur. Dünyayı tek bir ırkın (Yahudilerin) yönetmekte olduğu gerçeği de şimdilik ümitleri kırmaktadır. Bu konuda ümit ancak İslâm'ın kendisindedir. Çünkü ırkçılığı yaşatanlar bizzat gücü elde tutanlardır. İslâm ise 14 asırdır ırkçılığa karşı çıkan yegâne sestir. Haksızlığa hiçbir suretle göz yummayan İslâm bu konuda da kesin tavrını ortaya koymuştur:

"...Allah katında en değerli olanınız O'na itaatsizlikten en fazla sakınanınızdır..."[8]
"Ey insanlar! Sizin rabbiniz birdir. Babanız da birdir... Haberiniz olsun ki takva dışında hiçbir Arap'ın Arap olmayana, hiçbir Arap olmayanın da bir Arap'a, hiçbir siyahinin beyaza, hiçbir beyazın da siyaha karşı bir üstünlüğü yoktur. Şüphesiz ki ilâhi huzurda endeğerliniz en müttaki olanınızdır."[9]

[8] Hucurât 49/13. Âyet
[9] Müsned, VI, 411

ARAP-İSRAİL ANLAŞMAZLIĞININ DÖNÜM NOKTASI:

CAMP DAVİD ANTLAŞMASI

Fatih Beyaz[1]

Ortadoğu'nun bugün içerisinde bulunduğu durumu anlayabilmek için bugüne kadar geçen süreçte bölgedeki aktörleri ve aktörler arasındaki ilişkileri bilememiz gerekmektedir. Hem bölgesel hem de küresel aktörlerin çekişme sahası olan Ortadoğu, 20. yüzyılda Müslüman Araplar ile İsrail arasında yaşanan savaşlara sahne olmuştur. İsrail'e karşı bir cephe oluşturan Arap ülkeleri 1948'den itibaren pek çok savaş yaşamıştır. İsrail ve Arap ülkeleri arasında yaşanan çatışmalarda ABD ve Sovyetler Birliği bu anlaşmazlıkta farklı taraflarda yer alarak bölgede var olmak isteyen iki küresel güç olmuştur.

Bu araştırmada, 20. yüzyılda Ortadoğu'yu uzun yıllar meşgul eden Arap-İsrail anlaşmazlığının dönüşüme uğramasına neden olan Camp David Antlaşması'nı, bu antlaşmanın gelişim süreci ve sonuçlarını inceleyeceğiz. Bu konuyu incelerken beş soruya cevap arayacağız. İlk olarak, Camp David Anlaşması sürecine Mısır ve İsrail'i getiren gelişmelerin neler olduğu sorusuna cevap arayacağız. İkinci olarak, Mısır'ın İsrail ile barış isteme nedenlerini üzerinde duracağız. Üçüncü cevap aradığımız soru, İsrail'in Mısır'a yaklaşımı ve yapılacak barışı nasıl değerlendirdiğidir. Dördüncü sorumuz, ABD ve Sovyetler Birliği'nin bölgedeki çatışmaya ve Camp David barış sürecine yaklaşımları ve bu konu hakkında ne gibi çalışmalar yaptıklarıdır. Son sorumuz ise, Camp David Antlaşması'na Arap ülkeleri nasıl bir tepki verdiği sorusudur. Bu çalışmamızda olayların gelişim süreci ve sonuçlarını aktörler üzerinden inceleyeceğiz. Aktörlerin aynı olaya farklı açılardan yaklaşmasını ve bunun sonuçlarını hem bölgesel anlamda hem de taraflar açısından doğurduğu sonuçları değerlendirerek tarihsel bir analiz yapacağız.

Camp David'e Gelinen Süreç

1948 yılından itibaren zaman zaman patlak veren Arap-İsrail savaşları 1970'lerde de Ortadoğu'da bir sorun olarak varlığını sürdürmüştür. Mısır'da Cemal Abdünnasır'ın ölümü üzere 1970'de Cumhurbaşkanlığı görevine Enver Sedat gelmiştir. Sedat, uzun yıllardır devam eden Mısır-İsrail çatışmalarını Mısır'ın ekonomik kalkınması ve refahının önünde bir engel olarak görmüştür. Bu sorunu aşmak adına çatışmacı bir tavır yerine uzlaşmacı bir tavır ile iki ülke arasındaki sorunu çözmeye karar vermiştir. Sedat, İsrail ile arasındaki sorunu çözebilmek için ABD ile ilişkilerini geliştirmeyi amaçlamıştır.[2] Bu amaç doğrultusunda Mısır'ın Sovyetler Birliği ile olan temaslarını azaltma kararı verilmiştir. 1972 yılında Mısır'daki Sovyetler Birliğine ait danışmanları ülkeden göndererek ABD'ye yanaşma noktasında bir adım atılmıştır. Ancak Enver Sedat'ın bu girişimlerine ABD kayıtsız kalmıştır. Girişimlerinden istediği neticeyi alamayan Enver Sedat barışa giden yolun savaştan geçtiğini düşünmüştür. Sedat'ın planı İsrail ile yeni bir savaşın içine girerek İsrail'i barışa zorlamak ve bu görüşmelere ABD'yi dahil etmek olmuştur. Bu konuda Suriye

[1] *Sakarya Üniversitesi Siyasi Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler.*

[2] *AlptuğKuduoğlu, "Camp David Sonrası ABD-Mısır Yakınlaşması: Askeri Boyut", Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, 2018, s. 104.*

ile birlikte hareket eden Mısır, İsrail'i gafil avlamak için Yahudilerin kutsal günü olan Yom Kippur'da saldırmayı planlamıştır. Ekim 1973'te saldırıya geçen Mısır ve Suriye hızlı bir ilerleme göstererek kuzeyde Golan Tepeleri'ni, güneyde ise Bar-Lev hattını kontrolleri altına almışlardır.[3]

Suriye ve Mısır'ın bu ortak girişimi neticesinde İsrail büyük bir mağlubiyet ihtimali ile yüzleşirken, diğer Arap devletleri için de cesaretlendirici bir hareket olmuştur. Arap devletleri, Mısır ve Suriye'ye destek olurken, Sovyetler Birliği'de Mısır ve Suriye'ye mühimmat tedarik etmiştir. İsrail ise savaşta ABD desteği görmüştür.[4] Bu savaşta İsrail çok zor durumda kalmış ve bir dış yardıma ihtiyaç duymuştur. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger duruma el atmış ve İsrail'e gerekli yardımı yapabilmek için çalışmalar başlatmıştır.[5] Kissinger, taraflar arsında bir diplomasi ağı kurmuş ve Birleşmiş Milletler'in çatışmayı sonlandırmak adına dahil olmasını sağlamıştır. Bunlara ek olarak Süveyş Kanalı'ndaki ticaretin devam etmesi için de çalışma gerçekleştirmiştir.[6] Bu savaşta İsrail ABD'nin desteği ile büyük bir yenilgiden kurtulmuştur. Kissinger, taraflar arasında kalıcı bir barış tesis edebilmenin şartını İsrail'in kesin bir zafer kazanmamasına bağlamıştır. Böylelikle Arapların barışa istekli olacaklarını düşünmüştür. Kissinger, İsrail'i barışa zorlamak adına İsrail üzerinde baskı kurmuş ve ateşkese zorlamıştır. Bu dönemde ABD'deki Yahudi lobileri İsrail lehine çalışmalar yapmış ve İsrail'e silah yardımı yapılmasını sağlamışlardır.[7]

Savaş sırasında Arapların elini güçlendiren hamle ise petrol ambargosu kararı olmuştur. Savaş devam ederken Kuveyt'te bir araya gelen petrol üreten Arap devletleri ambargo kararı almıştırlar.[8] Ambargonun kapsamına ise savaşta İsrail'i destekleyen ülkeleri almışlardır. ABD'nin İsrail'e yapmış olduğu yardımların gücünü kırabilmek adına, Arap ülkeleri petrolü silah olarak kullanmışlardır.[9] Petrol ambargosu Mart 1974'e kadar devam etmiştir. Arap ülkeleri ambargo sırasında artan petrol gelirlerini silah ve savunma harcamalarına aktarmıştır.[10] ABD'nin girişimi ile Mısır ve İsrail Sina Antlaşması'nı imzalayarak savaşı sonlandırmışlardır. Bu anlaşma ile İsrail, Sina Yarımadası'ndan çekilmeye başlamıştır. Böylelikle Enver Sedat hem Sina'yı geri almış hem de ABD ile kurmak istediği ilişkileri kurmuştur. Savaş sonunda atılan adımlar Camp David'in temelini oluşturmuştur.[11] Mart 1976'ya gelindiğinde Mısır, Sovyetler Birliği'nin politikalarından memnun olmadıklarını dile getirmiştirler. Bunun neticesinde ise iki devlet arasındaki "Dostluk ve İşbirliği Antlaşması" Mısır tarafından feshedilmiştir.[12] ABD, bu gelişmelerin ardından Ortadoğu'da izlemeyi amaçladığı bir yol çizmiştir. ABD bir yandan bölgede Sovyetler Birliği'nin etkisini zayıflatmaya çalışırken, diğer yandan da bölgeye başka aktörlerin müdahil olmasının önüne geçmeyi hedeflemiştir. ABD, Arap ülkeleri ve İsrail arasındaki çatışmanın anlamını dönüştürmek ve bu anlaşmazlığın basit bir sınır anlaşmazlığına dönüştürülmesi gerektiğini belirtmiştir. Arap ülkeleri arasındaki İsrail aleyhine oluşturulmuş birlikteliği sona erdirmek amacıyla ABD, Mısır'ı yanına çekmeyi ve İsrail'in elini güçlendirmiş olmayı hedeflemiştir.[13] Amerika Birleşik Devletleri, belirtmiş olduğu son hedef ile bölgede İsrail'in güvenliğini sağlamayı amaçladığı görülmektedir.

1977 yılında göreve gelen yeni Amerikan Başkanı Jimmy Carter, Ortadoğu'da bir barış ortamı sağlayabilmek için Mısır ile İsrail arasında uzlaştırmacı bir rol üstlenmek istemiştir. Mısır tarafında Cumhurbaşkanı Enver Sedat İsrail ile sorunlarını savaş yoluyla çözemeyeceğini anlamıştı.[14] Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat, Mısır'ın menfaatlerini artık savaşta değil, barış masasında elde etmek üzere bir adım atmıştır. Bu amaç doğrultusunda Enver Sedat İsrail'i ziyaret eden ilk Arap devlet başkanı olarak bu konudaki kararlılığını ortaya koymuştur. Sedat, İsrail Parlamentosu'nda "Toprağınız İsrail, Fırat'tan Nil'e kadar" yazısının altında İsrail Parlamentosu'na hitap etmiştir.[15]

19-21 Kasım 1977 tarihlerindeki İsrail ziyaretinde Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat'ın üzerinde durduğu konular şunlardır: Mısır'ın İsrail ile barış yapmaya istekli olduğunu, kalıcı bir barışın tesis edilmesi gerektiğini ve bu amaç doğrultusunda hazırlanmış bir anlaşmayla bu fikrin desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca işgal altındaki toprakların iade edilmesi gerektiğini ve Filistin'in bir devlet olarak var olmasını istediğini belirtmiştir. Sedat'ın bu girişimi ile bir diplomatik çözüm süreci başlamıştır. Ancak diğer Arap ülkeleri Mısır'ın bu davranışından rahatsız olmuştur.[16]

[3] Sina Akşin, Kısa 20. Yüzyıl Tarihi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017, s.367-368.
[4] Kemal Yakut vd., Siyasi Tarih II, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2019, s. 137.
[5] Ramazan Gözen vd., Amerikan Dış Politikası, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2018, s. 187.
[6] Akşin, Kısa 20. Yüzyıl Tarihi, s.368-369.
[7] Gözen vd., Amerikan Dış Politikası, s. 187-188.
[8] Akşin, Kısa 20. Yüzyıl Tarihi, s.368.
[9] Gözen vd., Amerikan Dış Politikası, s. 187-195.
[10] Davut Dursun vd., Ortadoğu'da Siyaset, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2019, s. 93.
[11] Kuduoğlu, "Camp David Sonrası…", s. 105.
[12] Fahir Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, İstanbul, Kronik Kitap, 2019, s. 556.
[13] Gözen vd., Amerikan Dış Politikası, s. 188.
[14] Gözen vd., Amerikan Dış Politikası, s. 189.
[15] Yakut vd., Siyasi Tarih II, s. 137.
[16] Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 557-558.

Camp David Antlaşması ve Gelişim Süreci

ABD Başkanı Carter, Mısır-İsrail kalıcı barışını sağlayabilmek için Sovyetler Birliği'ni de bu sürece dahil etmek istemiştir. Carter, iki süper gücün işbirliği yapması halinde bu sürecin daha sağlıklı işleyeceğini düşünmüştür. Fakat Mısır ve İsrail bunun yerine ikili görüşmeler yapmayı tercih etmiştir. ABD Başkanı, özelikle İsrail'i bu barış fırsatını değerlendirmesi için uyarmıştır. Carter, yapılacak görüşmelerle ile ilgili taraflara bazı önerilerde bulunmuştur. ABD Başkanı, 1967 sonrasında İsrail işgali altına girmiş Mısır'a ait bölgelerin Mısır'a iade edilmesi gerektiğini ve yapılacak görüşmelere Filistinli temsilcilerinde katılması gerektiğini belirtmiştir.[17] İsrail Başbakanı Menahem Begin 25-26 Aralık 1977'de detaylı görüşmeler yapmak üzere Mısır'a gitmiştir.[18] Begin, Mısır'a giderek burayı ziyaret eden ilk İsrail Başbakanı olmuştur.[19] Ancak iki devlet de bu görüşmelerden bir netice alamayınca ABD Başkanı Carter olaya el atmış ve görüşmelerin ABD'de devam etmesini sağlamıştır.[20] Mısır ve İsrail görüşmelere ABD'nin ev sahipliğinde, ABD başkanlarının tatil amacıyla kullandıkları Camp David'de devam etmiştirler.[21]

5-17 Eylül 1978 tarihleri arasında gerçekleştirilen Camp David görüşmelerinde iki ayrı başlık üzerinden müzakere yapılmıştır.[22] Üzerinde durulan bu başlıklardan ilki Mısır-İsrail arasında kalıcı barışı tesis edecek olan anlaşma başlığı, diğeri de Ortadoğu'yu kapsayan bir barış anlaşması başlığı olmuştur.[23] Anlaşmada İsrail, Filistin'in özerk bir yapı oluşturmasına müsaade edeceğini ve bu konunun detaylarını İsrail-Mısır-Ürdün'ün birlikte alacakları kararlar neticesinde belirleyeceklerini belirtmiştir. Ayrıca Filistin konusu ile ilgili olarak, ileri bir tarihte yapılacak olan İsrail-Mısır-Ürdün görüşmesi ile Gazze ve Batı Şeria'nın akıbetini belirleme kararı alınmıştır. İsrail kendi güvenliğini sağlamlaştırmak amacıyla Ürdün ile de bir barış süreci başlatmıştır. Görüşmeler sırasında Kudüs'ün durumu ve geleceği ile ilgili olarak herhangi bir şey konuşulmamıştır.[24] Bunlara ek olarak İsrail, Filistinli yerleşimcilerin yaşadığı bölgelerde İsrail askerlerinin sayısını azaltacağını anlaşmada belirtmiştir.[25] Mısır ile İsrail arasındaki barışın kurulması kapsamında alınan kararlar neticesinde İsrail, Sina Yarımadası'ndan çekilip kontrolü Mısır'a bırakacağını taahhüt etmiştir. Barışın kurulmasının akabinde iki devlet arasında bir normalleşme sürecinin başlatılması kararı alınmıştır.[26]

Camp David'de ABD, İsrail'in silah ve savunma ihtiyaçlarının tamamını karşılayacağını ve İsrail'in aleyhinde yapılan hiçbir plana girmeyeceğini taahhüt etmiştir. Ayrıca ABD, İsrail'e karşı herhangi bir tehdidin oluşması halinde İsrail'i destekleyeceğini ve yapılan bu anlaşmanın aleyhine olan hiçbir çalışmayı kabul etmeyeceğini beyan etmiştir. Anlaşmaya göre İsrail, Mısır'a bıraktığı topraklardan çıkarılan petrolden yıllık 4,5 milyon ton satın alma hakkı elde etmiştir. Bu petrolün temininde bir sıkıntı yaşanması halinde İsrail'in ihtiyaç duyduğu petrolü temin etmeyi ABD taahhüt etmiştir. Mısır'ın bu anlaşmaya aykırı bir davranışta bulunması halinde ise ABD ve İsrail birlikte hareket edeceklerini belirtmişlerdir.[27] Ayrıca bu anlaşma ile İsrail, Süveyş Kanalı'nı ve Tiran Boğazı'nı kullanabilme hakkını elde etmiştir.[28]

[17] *Steven Hook ve John Spanier, Amerikan Dış Politikası İkinci Dünya Savaşından Günümüze, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 2018, s. 121-122.*
[18] *Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 558.*
[19] *Yakut vd., Siyasi Tarih II, s. 138.*
[20] *Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 558.*
[21] *Sertaç Aktan, "Camp David'in 40. Yılı: Mısır- İsrail Gizli Görüşmeleri Nasıl Yürütüldü", 17 Eylül 2018, https://tr.euronews.com/2018/09/17/camp-david-in-40-yili-misir-israil-gizli-gorusmeleri-nasil-yurutuldu (Erişim Tarihi: 29 Nisan 2020).*
[22] *Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 558.*
[23] *Yakut vd., Siyasi Tarih II, s. 137.*
[24] *Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 559.*
[25] *Aktan, "Camp David'in 40. Yılı...".*
[26] *Kuduoğlu, "Camp David Sonrası...", s. 105.*
[27] *Aktan, "Camp David'in 40. Yılı...".*
[28] *Mepa News,"İsrail'in Meşruiyetine Giden En Önemli Adım: Camp David Anlaşması", 26 Mart 2019, https://www.mepanews.com/israilin-mesruiyetine-giden-en-onemli-adim-camp-david-anlasmasi-25329h.htm (Erişim Tarihi 29 Nisan 2020)*

Camp David Antlaşması'nın Sonuçları

Görüşmeler 17 Eylül'de sona ermiş ve 26 Mart 1979'da Mısır ve İsrail barış antlaşmasını imzalamıştırlar. Bu antlaşma ile Mısır, Arap ülkeleri arasında İsrail'i tanıyan ve meşruluğunu kabul eden ilk devlet olmuştur.[29]

Antlaşmanın neticesinde Mısır, uzun yıllar süren savaşın iktisadi külfetini üzerinden atmıştır. Bu süreçte ABD ile ilişkilerini geliştiren Mısır, ABD'den destek görmeye başlamış ve ABD'nin Ortadoğu'da İsrail'den sonra yakın ilişkiler kurduğu en önemli devlet olmuştur.[30] ABD, Ortadoğu'da İsrail'in menfaatlerini savunmasına karşın, 1977-1981 arasındaki barışı kurma sürecinde İsrail'e kıyasla Mısır'a daha çok yardımda bulunmuştur.[31] Antlaşmada da alınan karar üzere İsrail 1982'de Sina'dan tamamen çekilmiştir. Camp David barışı Mısır ile diğer Arap devletlerinin arasını bozmuştur. Arap Ligi 1979'da Bağdat'da bir araya gelmiş ve Mısır hakkında kararlar almıştırlar. Bu kararlar neticesinde Arap Ligi üyesi devletler Mısır ile ekonomik ve diplomatik ilişkilerini askıya aldıklarını ve İsrail ile yapılan anlaşmayı reddettiklerini beyan etmiştirler.[32] Arap Ligi, Mısır'ı Mart 1979'da birlikten atarak cezalandırmıştır.[33] Mısır'ın ABD ve İsrail ile yakınlaşması Ortadoğu'daki diğer Arap ülkelerinin Sovyetler Birliği ile yakınlaşmasına neden olmuştur. Hatta bu süreç uzun zamandır ilişkileri gergin olan Suriye ve Irak'ı, Mısır ve İsrail karşıtı bir cephede bir araya getirmiştir. ABD ve İsrail bu süreç ile Mısır'ı diğer Arap ülkelerinden koparmayı başarmıştır.[34]

İsrail'in Camp David barışı ile elde ettiği kazanımlara baktığımızda bu durumdan memnun bir İsrail görmekteyiz. Filistin konusunda Arap ülkelerinin birliğini sona erdirmiş ve bu konuda mücadele etmekten kurtulmuştur. Bu anlaşma sonrasında İsrail, kurulduğu günden itibaren zaman zaman savaştığı Arap ülkeleri ile bir daha savaşmamıştır. Camp David barışı ile İsrail'in bölgede meşru bir devlet olarak kabul edilme süreci de başlamıştır.[35] Camp David görüşmelerinden sonra İsrail, başkentini Tel-Aviv'den Kudüs'e taşımaya başlamış ve 1981'de Suriye'ye ait olan Golan Tepelerini ilhak ettiğini ilan etmiştir.[36] Mısır ve İsrail'in uzun yıllar devam ettirdiği savaş halini sonlandıran Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat ve İsrail Başbakanı Menahem Begin'e 1978 yılı Nobel Barış Ödülü verilmiştir.[37] Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat İsrail ve ABD ile olan münasebetleri sebebiyle 6 Ekim 1981'de İslami Cihad örgütünün askeriye mensuplarının suikastine uğrayarak hayatını kaybetmiştir.[38]

SONUÇ

Arap Devletleri İsrail ile kurulduğu günden itibaren bir anlaşmazlık ve çatışma hali içerisinde olmuşturlar. Bu çatışma hali Mısır'ı ekonomik ve sosyal anlamda zora sokmuş ve halkın refahının artmasının önünde bir engel olarak durmuştur. Cemal Abdünnasır'ın ölümü sonrası göreve gelen Enver Sedat bu sorunu çözmek adına İsrail ve ABD ile temasa geçmiştir.

İsrail bu süreci bölgedeki güvenliğini sağlamak ve meşruiyetini kabul ettirmek adına bir fırsat olarak görmüştür. ABD'nin arabuluculuğu ile iki devlet bir araya gelerek barışı tesis etmek ve iki ülke arasındaki gerilimi sona erdirip ilişkileri geliştirmek adına görüşmeler yapmıştırlar. ABD, bu görüşmeler ile Ortadoğu'daki İsrail karşıtlığı nedeni ile Sovyetler Birliği'ne yakın olan Arap ülkeleri arasındaki cepheyi bölmeyi amaçlamıştır. Bu anlaşmayı hem İsrail'in güvenliğini sağlamak hem de Ortadoğu'daki hegemonya savaşında bir adım öne geçme fırsatı olarak gören ABD, bu anlaşmanın sağlanması adına hem ekonomik anlamda hem diplomatik anlamda imkanlarını kullanmış ve iki tarafı uzlaştırmıştır.

Anlaşma sonucunda Mısır isteklerine kısmen ulaşmış olsa da İsrail bu anlaşmada isteklerini büyük oranda karşılamıştır. Camp David Antlaşması ile İsrail kendini daha güvende hissetmiş ve kendine karşı var olan bir tehdit cephesini bölmüş olarak bölgede gücünü arttırmıştır. ABD'de bu barışı sürdürmek adına anlaşma sonrasında da Mısır ve İsrail'e hem iktisadi anlamda hem de askeri anlamda yardım sağlamıştır. Günümüzde Mısır, Ortadoğu'da İsrail'den sonra en fazla ABD desteği alan ikinci ülkedir.

[29] Aktan, "Camp David'in 40. Yılı...".
[30] Yakut vd., Siyasi Tarih II, s. 138.
[31] Dursun vd., Ortadoğu'da Siyaset.., s. 92.
[32] Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 561.
[33] Akşin, Kısa 20. Yüzyıl Tarihi, s.369.
[34] Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 562.
[35] Mensur Akgün, "Camp David Düzeni Sarsılırken Türkiye", İstanbul, TESEV, Kasım 2010, s. 1.
[36] Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 563.
[37] Hook ve Spanier, Amerikan Dış Politikası.., s. 124.
[38] Akşin, Kısa 20. Yüzyıl Tarihi, s.369.,

KAYNAKÇA

Akşin, Sina (2017), Kısa 20. Yüzyıl Tarihi, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
Armaoğlu, Fahir (2019), 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, İstanbul, Kronik Kitap.
Dursun, Davut vd. (2019), Orta Doğuda Siyaset, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
Gözen, Ramazan vd. (2018), Amerikan Dış Politikası, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
Hook, Steven ve Spanier, John (2018), Amerikan Dış Politikası İkinci Dünya Savaşından Günümüze, İstanbul, İnkılap Kitabevi.
Kuduoğlu, Alptuğ (2018), "Camp David Sonrası ABD-Mısır Yakınlaşması: Askeri Boyut", Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 1, s. 101-137.
Yakut, Kemal vd. (2019), Siyasi Tarih II, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
İnternet Kaynakları
Akgün, Mensur. "Camp David Düzeni Sarsılırken Türkiye", İstanbul: TESEV, Kasım 2010, https://www.tesev.org.tr/tr/research/camp-david-duzeni-sarsilirken-turkiye/
Aktan, Sertaç, "Camp David'in 40. Yılı: Mısır-İsrail Gizli Görüşmeleri Nasıl Yürütüldü" Euronews. Erişim Tarihi: 30 Nisan 2020. https://tr.euronews.com/2018/09/17/camp-david-in-40-yili-misir-israil-gizli-gorusmeleri-nasil-yurutuldu
"İsrail'in Meşruiyetine Giden En Önemli Adım: Camp David Anlaşması" Mepa News, Erişim Tarihi: 30 Nisan 2020. https://www.mepanews.com/israilin-mesruiyetine-giden-en-onemli-adim-camp-david-anlasmasi-25329h.htm

UGSAM

HABERLER

Ruhani: Beyaz Saray'ın Plan Ve Komploları Başarısızlığa Uğradı

İran'ın Kirmanşah, Doğu Azerbaycan ve Erdebil eyaletlerinde video konferans yöntemiyle gerçekleştirilen elektrik, baraj ve güneş enerjisi projelerinin açılış törenlerinde konuşan Ruhani, ABD yaptırımlarıyla ilgili değerlendirmelerde bulundu.

"Beyaz Saray'ın planları ve komploları büyük bir stratejik hataydı"
İran'a uygulanan yaptırımlara rağmen hayata geçirilen projelerin "direnişin bir göstergesi" olduğunu savunan Ruhani, "Beyaz Saray'ın İran'ı teslim almak için uyguladığı tüm plan ve komploların yüzde yüz başarısızlığa uğradığını kesin bir şekilde dünyaya ilan edebiliriz. Beyaz Saray'ın planları ve komploları büyük bir stratejik hataydı." ifadelerini kullandı.

Trump'tan Yasa Dışı Çağrı! İki Kere Oy Kullansınlar

Başkanlık seçimine aylar kala anketlerde rakibi Joe Biden'ın gerisinde görünen ABD Başkanı Donald Trump, her bir oyun 'peşine düştü'. Bu uğurda seçmenlerine yasadışı önerilerde bulunmaktan çekinmeyen Trump, Kuzey Karolina'daki destekçilerinden hem sandıkta şahsen hem de posta yoluyla oy vermelerini istedi.

Eyalet çapında yayın yapan WECT-TV'ye konuşan Trump, posta yoluyla oy vermenin güvenirliğine dair bir soru üzerine "Bu yüzden göndermelerine izin verin ve oy vermelerine izin verin. Eğer sistem söyledikleri kadar iyiyse, o zaman belli ki şahsen oy kullanamayacaklar" dedi.

Azerbaycan Ordusu Ermenistan İHA'sı Düşürdü

Azerbaycan, Ermenistan Silahlı Kuvvetleri'ne ait bir insansız hava aracını (İHA) daha düşürdü. Bölgede Ermenistan'ın ateşkes ihlalleri sürüyor. Son 24 saatte 29 kez ateşkes ihlali gerçekleşti. İHA'nın cephenin Fuzuli şehri istikametinde Azerbaycan mevzilerini gözetlediği sırada düşürüldüğü belirtildi.

Bölgede Ermenistan İhlalleri Sürüyor
Bölgede Ermenistan'ın ateşkes ihlalleri de devam ediyor. Ermenistan güçleri son 24 saatte 29 kez ateşkes ihlali yaptı. İhlaller Ermenistan'ın Berd bölgesi ile işgal altında tuttuğu Terter, Ağdam, Fuzuli ve Cebrayil bölgelerinde gerçekleşti. Azerbaycan ordusu açılan ateşlere misliyle karşılık verdi.

Suudi Arabistan, BAE-İsrail Arasındaki Tüm Uçuşlara Hava Sahasını Açtı

Suudi haber ajansı SPA, kraliyetin BAE'nin tüm uçuşlarında Suudi hava sahasını kullanmasına izin verdiğini duyurdu. İşgal rejimi Başbakanı Netanyahu da gelecekte, İsrail'den BAE'ye yapılacak uçuşlarda rota olarak Suudi hava sahasını gösterdi.

ABD Başkanı Donald Trump'ın arabuluculuğunda, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile İsrail arasında ilişkileri normalleştirme anlaşmasına varılmasını, İsrail'den kalkan uçakla Suudi hava sahasını kullanarak Abu Dabi'ye giden ABD-İsrail heyetinin BAE yetkilileriyle temasları izlerken, yeni bir gelişme yaşandı.

Siyonistler Hızlı Gidiyor! BAE'de Ruhsatı Aldılar!

Siyonistlerin planı adım adım ilerliyor. Normalleşme planının ardından, İsrail, BAE'nin başkenti Abu Dabi'de ilk 'Helal Yahudi' restoranını açtı. Bu adımın ardından sosyal medyadan BAE'ye tepkiler yağdı.

İsrail'in Arapça resmi "Twitter" hesabı, Birleşik Arap Emirlikleri'nde ilk kez bir Yahudi restoranının yetkili hahamlık makamlarından resmi bir ruhsat aldığını duyurdu. İşgalci İsrail devletinin resmi Twitter hesabından yapılan paylaşımda, "açılan restoran küçük ama, anlamı büyük olduğu belirtildi.

Müslüman Alimler Birliğinden Küstah Charlie Hebdo'ya Tepki

Dünya Müslüman Alimler Birliği Genel Sekreteri Ali Muhyiddin el-Karadağı, küstah Charlie Hebdo'nun, Peygamber Efendimiz Hazreti Muhammed (s.a.v)'i konu ederek hakaret içeren yayın yapmasına tepki gösterdi. Karadağı, Facebook hesabından yaptığı açıklamada, "Dergi, kendi toplumunun ahlakını yeniden ifşa etmek, inandığı laikliği, insan haklarını ve özgürlük yasalarını yeniden yorumlamak istiyor. Tabii ki cehalete cehaletle karşılık vermeyeceğiz. Bu dergi de onu yönetenler de Peygamberimizin tabanına dokunan toza dahi ulaşamayacak." ifadelerini kullandı.

Lübnan'da Hükümeti Kurma Görüşmeleri Başladı

Müslüman ve Hristiyan siyasi grupların destekleriyle hükümeti kurma görevini alan Edib, sabah saatlerinden itibaren başkent Beyrut'ta Meclis Başkanı Nebih Berri'nin yanı sıra eski başbakanlar ve siyasi güçlerin liderleriyle görüşmeler gerçekleştirdi. Eski Başbakan Temam Selam, görüşmenin ardından basına yaptığı açıklamada, Lübnan'ın içinden geçtiği bu zor dönemde reformları hayata geçirecek teknokratlardan oluşan küçültülmüş bir kabine istediklerini söyledi.

Hindistan Son 24 Yılın Dibini Gördü: Ekonomi Yüzde 24 Küçüldü

Nisan-Haziran arası üç aylık dönemde Hindistan'da GSYH'de kaydedilen yüzde 23,9 oranındaki daralma, 1996'dan bu yana en büyük düşüş oldu. Koronavirüs salgını nedeniyle uygulanan kısıtlamalardan işletmeler olumsuz etkilendi, milyonlarca kisi de işsiz kaldı.

Hindistan'da koronavirüs vakalarındaki günlük artış on binlerle ifade ediliyor. Son 24 saatte 78 bini aşkın yeni vaka kaydedildi. Toplam vaka sayısı 3,8 milyona yaklaştı.

Dünya Genelinde Koronavirüs Vaka Sayısı 26 Milyonu Aştı

Kovid-19 verilerinin derlendiği "Worldometer" internet sitesine göre, virüse yakalananların sayısı 26 milyon 8 bin 509'a ulaştı. Vakaların en fazla görüldüğü ABD'de 6 milyon 268 bin 507 kişi Kovid-19'a yakalandı.

ABD'nin ardından en fazla vaka görülen ilk 10 ülke, sırasıyla Brezilya (3 milyon 952 bin 790), Hindistan (3 milyon 823 bin 449), Rusya (1 milyon 5 bin), Peru (657 bin 129), Güney Afrika (628 bin 259), Kolombiya (624 bin 69), Meksika (606 bin 36), İspanya (470 bin 973), Arjantin (428 bin 239) ve Şili (413 bin 145) oldu. Türkiye'de vaka sayısı 271 bin 705'e ulaştı.

Merkel'den Dikkat Çeken Açıklama: "Susturulmak İstendi"

Merkel, Berlin'de tedavisi devam eden Rus muhalif Aleksey Navalni'nin zehirlendiğinin kesin olarak tespit edilmesinin ardından basın açıklaması yaptı. Alman Şansölye, "Kesin olan Aleksey Navalni'nin bir şuçun kurbanı olduğu ve susturulmak istendiğidir. Hükümet adına bunu sert şekilde kınıyorum." dedi. Merkel, Rus hükümetinden bu süreci açıklamasını beklediklerini dile getirerek, "Şu anda sadece Rus hükümetinin yanıtlayabileceği ve yanıtlaması gereken çok ciddi sorular var." ifadesini kullandı.

uluslararası
gözlem ve
stratejik
araştırmalar
merkezi